

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.001.06.2021

Pan
Krzysztof Michałkiewicz
Prezes Zarządu
Państwowego Funduszu
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych
Al. Jana Pawła II 13
00-828 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/001 Wykonanie budżetu państwa w 2020 r. – wykonanie planu finansowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 7, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
nik@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. Pocz. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (dalej zwany PFRON lub Fundusz)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Krzysztof Michałkiewicz, Prezes Zarządu Funduszu, od dnia 15 listopada 2019 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny
Kontrolerzy	1. Kazimierz Laskus, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr KPS/10/2021 z dnia 15 stycznia 2021 r. 2. Artur Górecki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/11/2021 z dnia 15 stycznia 2021 r. 3. Damian Zasada, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/12/2021 z dnia 15 stycznia 2021 r. (akta kontroli: str. Tom I, str.1-45)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania w 2020 r. planu finansowego PFRON, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności podejmowanych działań przez dysponenta Funduszu. Ocenie podlegały w szczególności:
Zakres kontroli	– planowanie i realizacja przychodów Funduszu, – planowanie i wykonanie kosztów i wydatków majątkowych Funduszu oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji, – wykorzystanie otrzymanych dotacji i środków na realizację programów/projektów finansowanych z budżetu Unii Europejskiej, – gospodarowanie wolnymi środkami, – sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2020 r. w zakresie operacji finansowych, – system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań. Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych: – dokonanie analizy wykonania planu przychodów, – analizy stanu należności pozostałych do zapłaty, – szczegółowej kontroli prawidłowości i terminowości ustalenia wybranych należności oraz windykacji zaległości, – dokonanie analizy realizacji kosztów, w tym współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej, – analizy realizacji zadań oraz efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków, – szczegółowej analiza wybranej próby wydatków, – analizy wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, – analizy przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji, – kontroli wykonania wskaźników rzeczowych ustalonych w budżecie zadaniowym,

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

- dokonanie analizy stanu zobowiązań,
- szczegółowej kontroli wybranych zapisów i dokumentów księgowych,
- analizy prawidłowości sporządzenia sprawozdań,
- analizy stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.*

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego na 2020 r. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Uzasadnienie oceny ogólnej

W toku wymienionych powyżej działań kontrolnych we wszystkich obszarach wymienionych przy opisie celu i zakresu kontroli nie wykryto nieprawidłowości.

W wyniku kontroli kosztów bieżących na kwotę 6601,9 tys. zł oraz wydatków majątkowych na kwotę 411,9 tys. zł³ stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o *finansach publicznych*⁴ (dalej: ufp) i aktach wykonawczych. Analizowane koszty poniesione zostały na realizację zadań ustawowych. W rezultacie wydatkowania środków osiągnięto cele prowadzonej działalności zaplanowane w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*⁵ (dalej: ustawa o rehabilitacji) i planie finansowym Funduszu. Pozytywną ocenę uzasadnia także fakt, że osiągnięto przychody wyższe od planowanych. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje roczne sprawozdania za 2020 r. z wykonania planu finansowego PFRON (Rb-40 i Rb-33) oraz sprawozdania za IV kwartał 2020 r. w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie *sprawozdawczości budżetowej*⁶ (dalej: rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości budżetowej), rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie *sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym*⁷ (dalej: rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości w układzie zadaniowym), rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie *sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*⁸ (dalej: rozporządzenie w sprawie operacji finansowych). Sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo, na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny kontrolę prawidłowości sporządzonych sprawozdań.

(akta kontroli: Tom V, str. 553-592)

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku, gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

³ Dobranych według założonej przez NIK metodyki dla kontroli budżetowej.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 305.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 426, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 704, ze zm.

⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1773.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie planu finansowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

1.1 Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

W 2020 r. PFRON osiągnął przychody w kwocie 6 083 868,7 tys. zł, tj. o 2% wyższe od zaplanowanych (5 962 971 tys. zł) oraz o 4,5% wyższe¹⁰ niż w 2019 r. Wysokość przychodów PFRON przyjęta w ustawie budżetowej na rok 2020¹¹ nie uległa zmianie w trakcie roku.

Głównymi źródłami przychodów Funduszu były:

- wpłaty zakładów pracy w wysokości 4 936 983,1 tys. zł, stanowiły one 81,1% przychodów PFRON – realizowane przez pracodawców na podstawie art. 21 ustawy o rehabilitacji. Wpłaty były niższe o 0,9% od zaplanowanych na 2020 r. (4 980 000 tys. zł) i wyższe o 4,2% od zrealizowanych w 2019 r. (4 736 555,1 tys. zł), wyższe o 13,6% w stosunku do wpłat w 2018 r. (4 344 153,2 tys. zł) oraz wyższe o 22,8% w stosunku do wpłat w 2017 r. (4 020 026,9 tys. zł). W 2020 r. wzrost wpłat od pracodawców spowodowany był głównie wzrostem przeciętnego wynagrodzenia. Wpłaty pracodawców w 2020 r. miały podobny udział w przychodach PFRON jak w 2019 r. i stanowiły 81,4% wszystkich przychodów.
- dotacja celowa z budżetu państwa w kwocie 697 380,9 tys. zł stanowiła 11,5% przychodów i została zrealizowana w 98,9% w stosunku do planowanej¹². Dotacje były przeznaczone na realizację ustawowych zadań PFRON¹³ oraz na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej. Na realizację zadań na podstawie art. 46a ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o rehabilitacji wykorzystano z dotacji kwotę 695 380,1 tys. zł, tj. w 99,3% w stosunku do planu (700 000 tys. zł) i 93,9% w stosunku do wykonania roku poprzedniego (740 890,6 tys. zł). Na wydatki bieżące związane z finansowaniem projektów z udziałem środków UE, przeznaczono środki dotacji w kwocie 1991,8 tys. zł (tj. 75,4% planu i 1,5% więcej niż w 2019 r.). Z kolei dotację celową na finansowanie projektów z udziałem środków UE – majątkowych nie zrealizowano, chociaż w planie przewidziano do wykorzystania kwotę 2358 tys. zł.;
- pozostałe przychody w kwocie 434 556,1 tys. zł, które stanowiły 7,1% przychodów Funduszu, zrealizowano w kwocie wyższej o 79,4% od zaplanowanej¹⁴ i o 32,7% więcej od wykonania w 2019 r. Największe w tej grupie przychodów wpływy w kwocie 335 633,8 tys. zł dotyczyły wpływów z różnych tytułów;
- pozostałe wpływy w wysokości 14 948,6 tys. zł (0,3% przychodów ogółem), na które złożyły się środki otrzymane z UE w kwocie 12 665,8 tys. zł oraz zwroty przez samorządy wojewódzkie i powiatowe niewykorzystanych środków w poprzednim roku (przelewy redystrybucyjne) w kwocie 2282,8 tys. zł.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ W 2019 r. PFRON osiągnął przychody w wysokości 5 822 003,4 tys. zł.

¹¹ Ustawa z dnia 14 lutego 2020 r. (Dz. U. poz. 571, ze zm.), dalej ustawa budżetowa.

¹² Przyjęty w ustawie budżetowej plan dotacji w kwocie 705 000 tys. zł, w trakcie roku nie uległ zmianie i była niższa o 37 853,6 tys. zł od wykonania w roku poprzednim 742 853,6 tys. zł.

¹³ Wynikających z art. 26a i art. 47 ust. 2 ustawy o rehabilitacji – zrealizowane w § 2430 odpowiednio w kwotach 673 000 tys. zł i 22 389,1 tys. zł.

¹⁴ Pozostałe przychody w 2020 r. zaplanowano w wysokości 242 193 tys. zł, natomiast wykonanie w 2019 r. wyniosło 327 435,3 tys. zł.

W ujęciu kasowym w 2020 r. wpłaty wyniosły 4 946 479,8 tys. zł i były wyższe od wpłat w ujęciu memoriałowym o 9496,7 tys. zł, wyższe o 185 323,8 tys. zł (wzrost o 3,9%) od wpłat w ujęciu kasowym przewidzianych w planie oraz wyższe od wpłat w 2019 r. o 203 183,9 tys. zł (wzrost o 4,3%). Wyższe wpływy z wpłat w ujęciu kasowym od określonych memoriałowo spowodowane były m.in. następującymi czynnikami:

- pracodawcy częściej korzystali z możliwości rozłożenia na raty lub odroczenia terminu płatności, bez naliczania opłaty prolongacyjnej¹⁵, zgodnie z art. 68gf ustawy o rehabilitacji;
- wzrostem przeciętnego wynagrodzenia, od którego naliczane są wpłaty obowiązkowe na PFRON;
- odzyskaniem zaległych wpłat przez komorników skarbowych (30 808,4 tys. zł).

W 2020 r. PFRON otrzymał dotację w kwocie 701 991,8 tys. zł. Niewykorzystana kwota dotacji w części przeznaczona na dofinansowanie w 2020 r. ustawowych zadań Funduszu – w wysokości 4610,9 tys. zł została w terminie zwrócona do budżetu państwa¹⁶.

(akta kontroli: Tom I, str. 46-121 i 287 -294)

Należności netto¹⁷ na koniec 2020 r. wyniosły 151 556,5 tys. zł i były wyższe od zaplanowanych o 79 097,5 tys. zł¹⁸ (tj. o 109,2%) oraz były niższe od należności netto od należności na koniec 2019 r.¹⁹ – zmniejszyły się o 23,1%.

Dyrektor Departamentu ds. Finansów odnosząc się do spadku należności netto w 2020 r. wyjaśniła, że plan do ustawy budżetowej na 2020 r. opracowano w marcu 2019 r., kiedy nie było wiadomo jaką wartość należności netto Fundusz osiągnie na koniec 2019 r. Na koniec 2019 r. zaplanowano należności na poziomie 117 873 tys. zł, tj. mniej o 47 371,9 tys. zł od osiągniętych w 2018 r. i podobną dynamikę zaplanowano na 2020 r. Planując wykonanie planu finansowego PFRON na 2020 r. przewidywano należności netto w kwocie 72 459 tys. zł²⁰, co stanowiło 61,5% planowanego wykonania należności netto w roku poprzednim (tj. o 45 414 tys. zł mniej).

W 2020 r. największą pozycję należności netto stanowiły pozostałe rozrachunki – 101 614,2 tys. zł, tj. 67%, w stosunku do 2019 r. nastąpił spadek o kwotę 50 003 tys. zł. W ramach pozostałych należności największą pozycję stanowiły należności windykowane w kwocie 87 939,5 tys. zł wynikające m.in. z prowadzonych postępowań w trybie administracyjnym, w sprawie zwrotu nienależnego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych. W stosunku do 2019 r. nastąpiło zmniejszenie windykowanych należności o 49 970,1 tys. zł²¹. Spadek wartości należności w 2020 r. w stosunku do 2019 r. wynikał m.in. z ukształtowania się orzecznictwa sądów administracyjnych w zakresie przedawnienia roszczeń Funduszu z tytułu dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych oraz refundacji składek na ubezpieczenia społeczne. Do II połowy 2019 r. uznawano, że roszczenia te przedawniają się w myśl przepisów unijnych, przy zastosowaniu 10 – letniego okresu przedawnienia.

¹⁵ Opłata wnoszona przez podatników od kwoty podatku lub zaległości podatkowej - Ordynacja podatkowa, art. 57 (Dz.U z 2020, poz.1325)

¹⁶ Potwierdzenie Banku Gospodarstwa Krajowego (dalej: BGK) wykonania operacji/przelewu z dnia 28 grudnia 2020 r.

¹⁷ Bez skumulowanych kwot odpisów aktualizujących wartość należności.

¹⁸ Zaplanowano na koniec 2020 r. należności na kwotę 72 459 tys. zł.

¹⁹ Należności netto na koniec roku wyniosły 197 008,6 tys. zł.

²⁰ Po zmianach w ustawie budżetowej plan wynosił 106 218,0 tys. zł.

²¹ Należności windykowane w 2019 r. wynosiły 137 909,6 tys. zł.

W II połowie 2020 r. Naczelny Sąd Administracyjny²², wskazał, że do ww. roszczenia należy stosować odpowiednio art. 70 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Ordynacja podatkowa*²³, a zatem przy zastosowaniu pięcioletniego okresu przedawnienia²⁴.

(akta kontroli: Tom I, str. 417-445)

Na koniec 2020 r. należności brutto, tj. (suma należności netto – 151 556,5 tys. zł i odpisów aktualizujących wartość należności – 1 043 392,8 tys. zł) wyniosły 1 194 946,3 tys. zł i były wyższe od należności brutto na koniec 2019 r. o 59 916,7 tys. zł, tj. o 6,4%²⁵.

(akta kontroli: Tom I, str. 46-121)

Według stanu na 31 grudnia 2020 r. 8932 podmioty posiadały zaległości na łączną kwotę 365 671,4 tys. zł, w tym 30 podmiotów (o 3 mniej niż w 2019 r.), które zalegały z wpłatami na PFRON w kwotach przewyższających 1000 tys. zł. Najwyższa kwota należności wynosiła 5154,6 tys. zł, a średnia kwota należności dla tych 30 podmiotów wyniosła 2103,1 tys. zł.

W 2020 r. PFRON – poza pożyczkami z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych – nie planował i nie udzielał pożyczek. Należności, zarachowane z przedmiotowego tytułu, wynosiły na koniec roku –1902,6 tys. zł, tj. 1,3% całości należności, wzrost w stosunku do 2019 r. o 32,6 tys. zł.

(akta kontroli: Tom I, str. 417-445)

Fundusz podejmował działania w celu odzyskania zaległych kwot z tytułu obowiązkowych wpłat, w tym w trybie przewidzianym w art. 49, art. 49e, art. 49f ustawy o rehabilitacji.

W 2020 r. Prezes Zarządu PFRON umorzył należności z tytułu wpłat na Fundusz w wysokości 2870,9 tys. zł, w tym:

- 50 decyzji umarzających należność z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON wydał Departament ds. Windykacji Należności na łączną kwotę 2869,1 tys. zł, w tym 876,8 tys. zł odsetek, co stanowiło w stosunku do 2019 r. spadek liczby o 18% oraz wzrost kwoty o 9,1%²⁶,
- 114 decyzji wydał Departament ds. Wpłat na łączną kwotę 1,8 tys. zł²⁷ w tym odsetki 96 zł, co w stosunku do 2019 r. stanowiło spadek liczby o 67,1% natomiast kwota spadła o 40,8%²⁸.

W 2020 r. złożono do PFRON 1655 wniosków o udzielenie ulgi we wpłatach. Prezes Zarządu PFRON wydał:

- 641 decyzji o odroczenie płatności na kwotę 25 400,9 tys. zł, w tym odsetki 43,1 tys. zł, co w stosunku do 2019 r. stanowiło wzrost o 3906%, natomiast kwota wzrosła o 6003,1%²⁹;
- 414 decyzji rozłożenia na raty na kwotę 28 395,4 tys. zł, w tym odsetki 2496,1

²² Wyrok I GSK 829/20 Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 września 2020 r.

²³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1325, ze zm.

²⁴ Początkiem biegu pięcioletniego okresu przedawnienia jest koniec roku kalendarzowego, w którym strona nabyła prawo do refundacji składki za konkretny miesiąc.

²⁵ Poziom należności brutto stanowiący o faktycznym poziomie należnych Funduszowi środków finansowych, nie był podawany w planie finansowym – załączniku nr 13 (tabeli 20) do ustawy budżetowej na rok 2020. Poziom należności brutto był wykazywany przez Fundusz na koniec roku budżetowego w sprawozdaniu Rb-33 i w wewnętrznych sprawozdaniach Funduszu.

²⁶ W 2019 r. wydano 61 decyzji umarzających należność z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON na łączną kwotę 2629,1 tys. zł i 770,8 tys. zł.

²⁷ Dotyczy „małych kwot - poniżej 58,00 zł.

²⁸ W 2019 r. wydano 347 decyzji o umorzeniu zaległości tzw. „małych kwot”, na łączną kwotę 3,1 tys. zł, w tym odsetki - 147 zł.

²⁹ W 2019 r. PFRON wydał 16 decyzji o odroczenie płatności na kwotę 416,2 tys. zł, w odsetki 3,9 tys. zł.

tys. zł, co w stosunku do 2019 r. stanowiło wzrost liczby oraz kwoty o 47%³⁰.

(akta kontroli: Tom I, str. 122–166, 168–179, 187–199, 208–210 i Tom II, str. 204–236)

W PFRON windykację i egzekucję należności cywilnoprawnych, administracyjnych oraz z tytułu wpłat obowiązkowych a także obsługę postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych prowadzi Departament ds. Windykacji Należności. Wg stanu na 31 grudnia 2020 r. Departament prowadził 9395 spraw windykacyjnych, w relacji do 2019 mniej o 2135³¹, tj. o 18,5%. Łączna kwota wszystkich należności objęta wyżej wymienionymi postępowaniami wynosiła 716 039,3 tys. zł, więcej niż w 2019 r. poprzednim o 10 928 tys. zł, tj. o 1,6%. W wyniku działań windykacyjnych i egzekucyjnych w 2020 r. odzyskano kwotę 118 430,5 tys. zł, tj. o 1584,6 tys. zł mniej w stosunku do 2019 r. (o 1,3%). Odzyskana kwota stanowiła 16,5% zaległości dochodzonych przez Departament ds. Windykacji Należności na koniec 2020 r. i stanowiła 9,9% należności brutto Funduszu. Departament ds. Windykacji Należności współpracuje z organami egzekucyjnymi – naczelnikami urzędów skarbowych i komornikami, a także z syndykami przy postępowaniach upadłościowych. Skuteczność działań windykacyjnych zależy od wielu czynników zewnętrznych - w dużym stopniu od działań podejmowanych przez ww. organy, a także od stanu majątkowego dłużników³²,

W sprawach należności cywilnoprawnych w ciągu 2020 r. było prowadzonych 708 spraw. Najstarsze postępowania cywilnoprawne tzw. „aktywne” dotyczyło pożyczki z 1996 r. na kwotę 147,3 tys. zł³³. Na dzień 31 grudnia 2020 r. prowadzonych było 660 spraw cywilnoprawnych na łączną kwotę 230 468,6 tys. zł. W wyniku działań windykacyjnych odzyskano 3030,7 tys. zł tj. 1,3% kwoty należności.

W sprawach należności administracyjnych³⁴, których łączna kwota wynosiła 247 191,5 tys. zł³⁵ w 2020 r. zostało wystawionych 321 upomnień na kwotę 32 723,8 tys. zł oraz 449 tytułów wykonawczych na kwotę 63 611,6 tys. zł³⁶. Na koniec 2020 r. Departament ds. Windykacji Należności prowadził 1377 spraw. Łącznie odzyskano należności administracyjne o wartości 15 400,5 tys. zł tj. 6,2% z kwoty tych należności.

W 2020 r. z tytułu wpłat obowiązkowych odzyskano kwotę 99 999,2 tys. zł, tj. 42% kwoty dochodzonej wg stanu na koniec roku (238 379,3 tys. zł). Przy czym w wyniku działań egzekucyjnych odzyskano kwotę 92 611,8 tys. zł, co stanowiło 88,8%³⁷ kwoty dochodzonej na koniec roku 2020, tj. 104 275,5 tys. zł. Z kolei dla 429 podmiotów w 2020 r. z tytułu wpłat obowiązkowych zostały otwarte postępowania upadłościowe i restrukturyzacyjne, w stosunku do których zostały zgłoszone wierzytelności na kwotę 19 823,9 tys. zł. W trybie postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego odzyskano kwotę 7387,4 tys. zł, co stanowiło 5,5% należności dochodzonych w tym trybie wg stanu na koniec roku 2020. Departament ds. Windykacji Należności na koniec 2020 r. prowadził łącznie 7358 spraw z tytułu

³⁰ W 2019 r. PFRON wydał 281 decyzji o rozłożeniu na raty wpłat na kwotę 19 281,1 tys. zł, w tym odsetki 1869,2 tys. zł.

³¹ Wg stanu na 31 grudnia 2019 r. PFRON prowadził 11 530 spraw windykacyjnych.

³² Szczególnie w sądowych postępowaniach karnych, w których przestępca skazany m.in. na naprawienie szkody wyrządzonej Funduszowi nie dysponuje żadnym majątkiem, z którego komornik może wyegzekwować należność.

³³ Sprawa wpłynęła do windykacji w dniu 12 lipca 1996 r. – kilkukrotne bezskuteczne egzekucje - ostatnie umorzone w 2018 r.

³⁴ Należności administracyjne to należności wynikające z decyzji administracyjnych (zwrotowych) wydanych przez pełnomocników w jednostkach organizacyjnych PFRON (m.in. DRP, DF) Dotyczą m.in. dofinansowań do wynagrodzeń, refundacji składek na ubezpieczenie społeczne, nieprawidłowo wydatkowanych środków przyznanych w ramach algorytmu jednostkom samorządu terytorialnego.

³⁵ Na dzień 31 grudnia 2020 r.

³⁶ Dla pozostałych spraw upomnienia i tytuły wykonawcze wystawiono w poprzednich latach.

³⁷ Zostało wystawionych 7776 upomnień na kwotę 105 064,3 tys. zł oraz 3393 tytuły wykonawcze na kwotę 56 350,7 tys. zł.

obowiązkowych wpłat z czego 6198 w trybie egzekucji a 1160 spraw w trybie upadłościowym i restrukturyzacyjnym.

W toku kontroli zbadano dokumentację dłużników, wobec których prowadzono: egzekucję w trybie cywilnym, windykację w trybie administracyjnym, egzekucję z tytułu wpłat obowiązkowych oraz windykację w trybie upadłościowym i naprawczym. Wyboru spraw dokonano typując z każdego trybu po pięć podmiotów o najwyższym zadłużeniu, z wyłączeniem spraw objętych w 2019 r. kontrolą NIK. Łączna kwota zadłużenia spraw w trybie cywilnym objętych badaniem³⁸ wyniosła 20 578,5 tys. zł, tj. 5,2% kwoty spraw cywilnoprawnych. W przypadku wybranych do badania pięciu podmiotów, wobec których prowadzono windykację w trybie administracyjnym³⁹, łączna kwota ich zadłużenia wyniosła 23 037,7 tys. zł tj. 9,3% kwoty spraw w tym trybie. Dla wybranych z egzekucji z tytułu wpłat obowiązkowych pięciu spraw⁴⁰ łączna ich kwota wyniosła 7465,8 tys. zł tj. 7,2% kwoty wszystkich windykowanych należności z tytułu obowiązkowych wpłat. Z kolei w przypadku pięciu podmiotów windykowanych w trybie upadłościowym i restrukturyzacyjnym⁴¹ łączna kwota należności wyniosła 10 814,2 tys. zł tj 8% kwoty wszystkich spraw windykowanych w tym trybie.

W 2020 r. umorzonych z urzędu zostało 50 spraw po stwierdzeniu bezskuteczności egzekucji, w których Departament ds. Windykacji Należności dochodził należności na łączną kwotę 2869,1 tys. zł⁴². Badaniem objęto pięć spraw, o najwyższej wartości, wobec których postępowanie egzekucyjne umorzono z urzędu, na łączną kwotę 1206,8 tys. zł tj. 42,1% kwoty wszystkich spraw umorzonych z urzędu.

W sprawie nr 14V4420E5 upomnienie wysłano 6 listopada 2017 r. a tytuł wykonawczy do organu wykonawczego wysłano w końcu maja 2018 r., czyli po ponad siedmiu miesiącach⁴³. W drugiej sprawie nr 02V1725E5 od wydania decyzji określających (01 grudnia 2015 r.) do doręczenia tytułu wykonawczego do organu egzekucyjnego (7 listopada 2016 r.) minęło 11 miesięcy. W wyjaśnieniach Dyrektor Departamentu ds. Windykacji Należności wskazał, że w badanych sprawach upływ czasu wynikał z podjęcia czynności kwestionujących działalność poczty w sprawie zwrotnego poświadczenia odbioru. (tzw. reklamacja zwrotki) i po ich zakończeniu procedowanie było dalej kontynuowane. Z badanych wyżej spraw w ramach prowadzonej windykacji odzyskano kwotę 85,5 tys. zł - wszystkie wpłaty w toku postępowań windykacji spraw cywilnoprawnych

Z braku możliwości skutecznego dochodzenia roszczeń od dłużników w 2020 r. w 16 sprawach zostały umorzone należności na łączną kwotę 82,7 tys. zł. Dokonano analizy wszystkich „Informacji o zakończeniu postępowania windykacyjnego”. NIK nie wnosi uwag do sposobu załatwienia tych spraw.

W 2020 r. Departament ds. Windykacji Należności przeprowadził działania informacyjne na łączną kwotę 91,1 tys. zł⁴⁴, wobec 78 podmiotów zalegających z wpłatami na rzecz PFRON przy czym wobec 58 podmiotów działania te okazały się skuteczne i podmioty dokonały wpłaty w wysokości 87,5 tys. zł. Wobec 20 podmiotów podjęto działania egzekucyjne na łączną kwotę 3,6 tys. zł. W toku kontroli dokonano sprawdzenia wybranych pięciu spraw, w których podjęto działania informacyjne (wybór celowy- trzech z działaniami skutecznymi i dwóch z działaniami

³⁸ Inicjały osób dla spraw cywilnoprawnych: JAK, RW, RK, SW i WWK.

³⁹ Nr spraw administracyjnych: Woj. Maz., 30Y2479K1, 02Y3827E6, 30Q0751K6 i 32Y2405H7.

⁴⁰ Nr spraw egzekucji z tytułu wpłat obowiązkowych: 24V2528K4, 35X0184K4, 41X0062L4, 63X0931A8 i 63X1021J8.

⁴¹ Nr spraw windykowanych w trybie upadłościowym i naprawczym: 29X0312H8, 35M0010D1, 63T0003J1, 93Z0022G1 i 22V0715C2.

⁴² Kwota główna 1992,3 tys. zł plus odsetki 876,8 tys. zł.

⁴³ Przeciętnie od dwóch tygodni do dwóch miesięcy.

⁴⁴ Kwoty od 3 zł do 17 959,05 zł.

nieskutecznymi)⁴⁵, na łączną kwotę 37,7 tys. zł tj. 41,4% kwoty wszystkich spraw dla których wszczęto działania informacyjne.

NIK nie wnosi uwag do podjętych przez Departament ds. Windykacji Należności działań windykacyjnych.

(akta kontroli: Tom II, str. 1-285)

Na początku okresu sprawozdawczego⁴⁶ stan odpisów aktualizujących wartość należności PFRON wynosił 938 938,7 tys. zł⁴⁷. W trakcie roku nastąpiło zmniejszenie odpisów o 103 613,1 tys. zł i zwiększenie odpisów aktualizujących o 208 981,5 tys. zł. W rezultacie stan odpisów na koniec 2020 r. wynosił 1 043 392,8 tys. zł i w ciągu roku zwiększył się o 105 368,8 tys. zł tj. o 11,2%.

Stan odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON na początku okresu sprawozdawczego⁴⁸ wynosił 337 938,7 tys. zł⁴⁹. W trakcie roku nastąpiło zmniejszenie odpisów o 94 464,6 tys. zł⁵⁰ i zwiększenie odpisów aktualizujących o 74 194,5 tys. zł (tj. utworzono nowe odpisy). Stan odpisów na koniec 2020 r. wynosił 317 668,5 tys. zł i zmalał w ciągu roku o 20 270,2 tys. zł tj. o ok. 6%. Wpływ na zmniejszenie odpisów aktualizujących należności ma krótszy czas odzyskiwania należności oraz zmiana uchwały wydłużającej okres tworzenia odpisów oraz brak tworzenia odpisów na zaległości rozłożone na raty.

W 2020 r. tworzone odpisy aktualizujące wartość należności według wewnętrznych uregulowań Funduszu, przy czym w sprawie ewidencji odpisów do 11 października 2020 r. obowiązywała uchwała nr 31/2017 Zarządu⁵¹, a od 12 października uchwała nr 72/2020 Zarządu⁵².

W przypadku obowiązkowych wpłat⁵³ na PFRON tworzone odpisy zgodnie z uchwałą nr 31/2017 dla dłużników posiadających zaległości, jeżeli od terminu wymagalności zapłaty upłynęło siedem miesięcy, a zgodnie z uchwałą nr 72/2020 dla pracodawców posiadających należności, od których terminu płatności upłynęło, co najmniej 12 miesięcy. Odpisy aktualizujące tworzone również w przypadkach, gdy dłużnicy Funduszu byli: objęci postępowaniem egzekucyjnym, postawieni w stan likwidacji lub upadłości, w stosunku, do których zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne. Zgodnie z uchwałą nr 31/2017 również dla tych, którzy złożyli

⁴⁵ Nr sygnatury spraw: 30Y3160H3, 10V1637H6, 24Y6550K7, 04Q9779E9 i 18Q5282A3.

⁴⁶ Na dzień 1 stycznia 2020 r.

⁴⁷ Łączna kwota odpisów z lat poprzednich.

⁴⁸ Na dzień 1 stycznia 2020 r.

⁴⁹ Łączna kwota odpisów z lat poprzednich.

⁵⁰ Zgodnie z uchwałą nr 72/2020 Zarządu PFRON z dnia 12 października 2020 r. w sprawie ewidencji odpisów aktualizujących wartość należności oraz spisywania ze stanu należności nieściągalnych należności z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON, odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON wykorzystuje się w przypadkach: 1) zlikwidowania pracodawcy i braku następcy prawnego, 2) zakończenia postępowania upadłościowego i braku możliwości wydania decyzji o odpowiedzialności osób trzecich, 3) umorzenia postępowania upadłościowego i braku możliwości wydania decyzji o odpowiedzialności osób trzecich, 4) wykonanie układu/planu spłat/umorzeniem zobowiązań konsumenta bez planu spłat w postępowaniu upadłościowym, 5) wykonanie układu w postępowaniu restrukturyzacyjnym, 6) wydania decyzji o umorzeniu należności w przypadku całkowitej nieściągalności określonych w art. 67d ustawy Ordynacja podatkowa, 7) braku możliwości wydania decyzji o odpowiedzialności osób trzecich, 8) braku możliwości przeniesienia odpowiedzialności na spadkobierców, 9) braku możliwości wyegzekwowania należności od osoby trzeciej oraz 10) nieściągalności należności.

⁵¹ Uchwała Zarządu PFRON z dnia 29 marca 2017 r. Nr 31/2017 w sprawie ewidencji odpisów aktualizujących wartość należności oraz spisywania ze stanu należności nieściągalnych należności z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON (dalej uchwała nr 31/2017 Zarządu).

⁵² Uchwała Zarządu PFRON z dnia 12 października 2020 r. Nr 72/2020 w sprawie ewidencji odpisów aktualizujących wartość należności oraz spisywania ze stanu należności nieściągalnych należności z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON (dalej uchwała nr 72/2020 Zarządu).

⁵³ Termin wniesienia wpłaty mijał dla danego miesiąc 20-tego następnego miesiąca, i tak dla grudnia 2019 r. termin mijał 20 stycznia (dla stycznia 2020 r. terminem jest 20 luty 2020 r.). W przypadku zaksięgowania wpłaty – po sprawdzeniu jej poprawności pod względem rachunkowym i formalnym – termin przestaje biec.

wniosek o odroczenie terminu płatności, czy rozłożenie zaległości na raty.

(akta kontroli: Tom I, str. 122–166, 211–267 i 403–414)

Badaniem objęto 96 odpisów aktualizujących wartość należności, wybranych celowo (po 8 spraw z każdego miesiąca o największych kwotach, tak aby się nie powtarzał podmiot) stwierdzono, że odpisów dokonano w trybie cyt. powyżej procedur, tj. w związku z:

- objęciem dłużnika postępowaniem upadłościowym, likwidacją lub restrukturyzacją – 14 przypadków,
- wnioskiem złożonym przez dłużnika o rozłożenie na raty zaległości – 47 przypadków,
- upływem siedmiu/dwunastu miesięcy⁵⁴ od terminu wymagalności zapłaty – 35 przypadków, przy czym 18 podmiotów wystąpiło w uchwałach od stycznia do września, a pozostałe 17 od października do końca roku.

Zbadano po jednym podmiocie z każdej przyczyny⁵⁵ i stwierdzono, że odpisów dokonywano terminowo, na podstawie wniosków złożonych zgodnie z ww. procedurą.

(akta kontroli: Tom I str. 122–166, 211–267 i 403–414)

W 2020 r. Fundusz uznał zaległości ośmiu podmiotów na łączną kwotę 66 894,85 zł, jako przedawnione. Wnioski zostały zatwierdzone przez Zarząd, a zaległości spisano ze stanu należności na podstawie Uchwały nr 72/2020 Zarządu. Największa przedawniona zaległość wynosiła 23 917,23 zł, a najmniejsza 85,10 zł. Wszystkie sprawy tych zaległości zostały zbadane⁵⁶ i w toku ich kontroli Izba stwierdziła, że przedawnienie powstało przede wszystkim na skutek przyczyn niezależnych od działalności PFRON⁵⁷. W 2019 r. w Funduszu nie było zaległości przedawnionych/przeterminowanych z tytułu obowiązkowych wpłat na PFRON.

(akta kontroli: Tom I, str. 375 - 402)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Wykonanie planu kosztów

Opis stanu
faktycznego

1.2.1. W ustawie budżetowej na rok 2020 zaplanowano koszty w kwocie 6 332 497,0 tys. zł. W trakcie roku Zarząd PFRON dokonał dwóch zmian zwiększających plan finansowy kosztów o kwotę 280 000 tys. zł⁵⁸ (w wyniku zmniejszenia stanu Funduszu), z przeznaczeniem na:

⁵⁴ Do października obowiązywał uchwała nr 31/2017 i siedmimiesięczny termin a od 12 października uchwała nr 72/2020 i dwunastomiesięczny termin.

⁵⁵ Utworzenie odpisów aktualizujących dla: a) 30X0370J9. Nr uchwały: 001/2020. Odpis za okres 04-09/2017 na łączną kwotę 641,7 tys. zł. Okres 04/2019 zgłoszony z przyczyną starsze niż 7 miesięcy; b) 01T0015H2 Nr uchwały: 005/2020, 006/2020, 008/2020. Odpis za okres 03/2020 na kwotę 453,4 tys. zł zgłoszony z przyczyną wniosek o raty. Odpis za okres 04/2020 na kwotę 441,6 tys. zł zgłoszony z przyczyną wniosek o raty. Odpis za okres 05/2020 na kwotę 427,1 tys. zł zgłoszony z przyczyną wniosek o raty; c) 26V0435G2 Nr uchwały 015/2020. Odpis za okres 04-09/2017 na łączną kwotę 29,9 tys. zł zgłoszony z przyczyną starsze niż 12 miesięcy.

⁵⁶ Nr PFRON ośmiu spraw: 26V0976J8, 16Y1080L3, 18V0624J2, 10Y3226D6, 27X1598A8, 14V0696G9, 01X0347L4, 02Y3186E4.

⁵⁷ Przewlekłość postępowania i rozpatrywania spraw w II instancji lub przez sąd oraz zbyt późne złożenie przez pracodawców deklaracji i korekt (po akcji ZUS) tuż przed upływem terminu przedawnienia. W dwóch sprawach z 2012 i 2014 r. źle zaksięgowano wpłaty US na niewłaściwe konta, po przeksięgowaniu na właściwy konta podmiotów w 2017 r. i w 2019 r. powstałe zaległości uległy przedawnieniu i odpisy zostały rozwiązane.

⁵⁸ Na podstawie art. 15zh ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, ze zm.), dalej ustawa o COVID-19.

- uruchomienie programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą pn. „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi” na kwotę 200.000 tys. zł⁵⁹,
- uruchomienie nowego zadania „Rekompensata wypłaconego wynagrodzenia pracownikom niepełnosprawnym, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji” na kwotę 80 000 tys. zł⁶⁰.

Na powyższe zadania PFRON otrzymał refundację z budżetu państwa w kwocie 202 500 tys. zł z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, z czego zwrócił 13 192,9 tys. zł. Zarząd PFRON dokonał trzech zmian w planie Funduszu, polegających na przeniesieniu kosztów pomiędzy poszczególnymi pozycjami planu na łączną kwotę 84 679 tys. zł. Zmian dokonano z zachowaniem zasad określonych w art. 15zh ust. 1 pkt 3 ustawy o COVID-19 oraz art. 48b ustawy o rehabilitacji. Były one uzasadnione realizacją celów statutowych Funduszu.

Plan finansowy Funduszu po zmianach obejmował koszty w wysokości 6 612 497,0 tys. zł. Wykonanie kosztów wyniosło 5 875 067,3 tys. zł, co stanowiło 88,9% planu i było wyższe o 477 599,0 tys. zł (o 8,9%) od wykonania w 2019 r.

Koszty wykonania zadań wyniosły 5 515 312,6 tys. zł (93,9% kosztów ogółem) i były wyższe o 476 012,6 tys. zł (o 9,4%) od poniesionych w 2019 r.

Koszty bieżące (administracyjne) – bez wydatków inwestycyjnych – wyniosły 354 954,6 tys. zł (6,0% kosztów ogółem) i były wyższe od poniesionych w 2019 r. o 2496,2 tys. zł (o 0,7%).

W latach 2017-2020 poniesione koszty Funduszu wzrosły z 5 002 268 tys. zł w 2017 r. do 5 875 067,3 tys. zł w 2020 r.

Najwyższe pozycje kosztów (w stosunku do planu i wykonania 2019 r.) dotyczyły:

- wynagrodzeń osobowych – 66 767,3 tys. zł (87,1% i 110,3%). Wydatki na wynagrodzenia wyniosły 66 112 tys. zł i były wyższe o 4184 tys. zł niż w 2019 r., tj. o 6,8%. Przeciętne wynagrodzenie wyniosło 6104 zł, co stanowiło wzrost o 7,5% w stosunku do 2019 r. Przeciętne zatrudnienie w PFRON w 2020 r. wyniosło 902,5 osób w przeliczeniu na pełne etaty i było niższe o 6 osób w stosunku do 2019 r. Fundusz zawarł umowy zlecenia z 24 osobami niebędącymi pracownikami PFRON⁶¹, na kwotę 532,9 tys. zł. W stosunku do 2019 r. stanowiło to spadek o jedną osobę oraz wzrost o 25,9 tys. zł.
- zakupu usług – 31 324,4 tys. zł (57,7% i 99,5%). Niskie wykonanie planu wydatków wynikało m.in. z opóźnień w realizacji zadań na skutek pandemii COVID-19 oraz problemów z zatrudnieniem wyspecjalizowanej kadry projektu, który realizowany był w cyklu wieloletnim. Zmniejszona liczba osób pracujących stacjonarnie spowodowała zmniejszenie kosztów m.in. utrzymania pomieszczeń i zakupu materiałów i wyposażenia.
- wydatków majątkowych (wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne) w 2020 r. – 4645,7 tys. zł (0,07% kosztów ogółem) i były niższe o 1037,4 tys. zł (o 18,3%) w porównaniu do 2019 r. oraz stanowiły 19,1% kosztów planowanych, z tego:
 - 3925,5 tys. zł (24,3% planu) przeznaczono na 10 zadań realizowanych przez Departament ds. Teleinformatyki. Wydatki dotyczyły modyfikacji systemów informatycznych obsługujących system poboru obowiązkowych wpłat na PFRON i systemów wypłat dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych (osiem zadań) oraz zakupów sprzętu komputerowego

⁵⁹ Uchwałą Zarządu PFRON Nr 28/2020 z dnia 1 kwietnia 2020 r.

⁶⁰ Uchwałą nr 31/2020 Zarządu PFRON z dnia 15 kwietnia 2020 r.

⁶¹ Umowy zlecenia na okres sześciu miesięcy i powyżej, z tego z 15 osobami wykonującymi zadania podstawowe w komórkach merytorycznych oraz z dziewięcioma osobami wykonującymi zadania pomocnicze w komórkach obsługowych.

i oprogramowania (dwa zadania). Najwyższy wskaźnik wykonania dotyczył realizacji zadania – Modyfikacje e-PEFRON (9,68%), natomiast najniższy – Modyfikacji Systemu Obsługi Dofinansowania i Realizacji (SODIR) (7,9%). Niskie wykonanie planu wynikało m.in. z niższych kwot uzyskanych w postępowaniach przetargowych prowadzonych w 2020 r. w stosunku do kwot planowanych na niektóre zadania jak również z ich wieloletniego charakteru oraz późnego podpisania umów w 2020 r. w stosunku do kwoty zaplanowanej na ten rok.

- 139,1 tys. zł (11,1% planu) przeznaczono na realizację pięciu zadań przez Departament ds. Organizacyjnych. Wydatki dotyczyły dostawy i montażu drzwi i regałów, modernizacji zbiornika przeciwpożarowego, dostosowania toalety do potrzeb niepełnosprawnych, wymiany oświetlenia. W związku z pandemią zrezygnowano z realizacji dwóch zadań, ponieważ wiązałoby się to z koniecznością udostępnienia wszystkich pomieszczeń i powodowało ryzyko transmisji wirusa.

(akta kontroli Tom. III, str. 19-53)

Najniższe wykonanie planu kosztów dotyczyło:

- rekompensaty wypłaconego wynagrodzenia pracownikom niepełnosprawnym, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji w związku z przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 i wyniosło 1926,1 tys. zł (3,9% planu po zmianach). Przyczyną niskiego wykonania zadania było jego uruchomienie w trakcie roku na podstawie przepisów szczególnych. Oszacowanie wydatków było utrudnione z uwagi na brak wytycznych szczególnych oraz brak wiedzy, jakie będzie zainteresowanie tą formą wsparcia. W celu adekwatnego zabezpieczenia środków przyjęto maksymalną wartość wsparcia, tj. pokrycie pełnych kosztów płacy pracowników Zakładów Aktywności Zawodowej (ZAZ);
- kosztów amortyzacji – 15 120,8 tys. zł, tj. 65,2% wielkości planowanej (23 200 tys. zł). Niewykonanie planu amortyzacji wynikało ze stopnia realizacji kosztów inwestycji. Koszty amortyzacji były planowane w odniesieniu do aktualnej wielkości odpisów amortyzacyjnych oraz kosztów inwestycji (planowanych), które zostały wykonane na poziomie 19,1%;
- odpisów aktualizujących wartość należności – 216 987,0 tys. zł, tj. 65,8% wielkości planowanej. Niższe wykonanie wynikało głównie ze zmian wprowadzonych przez Zarząd PFRON w 2020 r. dotyczących wydłużenia okresu, po upływie, którego powstaje obowiązek dokonania odpisów aktualizacyjnych, z siedmiu do 12 miesięcy.

(akta kontroli Tom III, str. 1-11; 54-72)

Szczegółowym badaniem objęto próbę kosztów⁶² w kwocie 7013,8 tys. zł, która stanowiła 10,8% kosztów⁶³ poniesionych przez PFRON w 2020 r., z czego 411,9 tys. zł stanowiły koszty inwestycyjne, a 6601,9 tys. zł koszty bieżące. Doboru próby dokonano:

- metodą MUS z wygenerowanych z systemu księgowego PFRON zapisów i dowodów księgowych za okres styczeń – październik 2020 r. – 46 dowodów księgowych na kwotę 6988,9 tys. zł,
- doborem celowym⁶⁴ - 16 dowodów księgowych na kwotę 24,9 tys. zł.

⁶² Z wyłączeniem kosztów amortyzacji, wynagrodzeń osobowych, pochodnych od wynagrodzeń oraz kosztów poniżej 500 zł.

⁶³ Z wyłączeniem kosztów działalności statutowej.

⁶⁴ Dowody księgowe związane z przeciwdziałaniem pandemii COVID-19.

Wylosowane wydatki ponoszono zgodnie z planem finansowym w ramach realizacji ustawowych zadań jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami⁶⁵. Płatności dokonywane były terminowo, a wydatki zostały poprawnie udokumentowane i zaakceptowane przez Głównego Księgowego oraz przez Pełnomocnika Zarządu Funduszu. Dowody księgowe sporządzano prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie zadekretowano do ujęcia w księgach rachunkowych.

(akta kontroli Tom V, str. 1-55)

1.2.2. W 2020 r. PFRON przeprowadził 17⁶⁶ zamówień publicznych z 34 planowanych⁶⁷ (13 dotyczyło usług, 4 – dostaw) w oparciu o ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (dalej: upzp)⁶⁸ zakończone zawarciem umowy z wykonawcami w 2020 r. (16 przeprowadzono w trybie przetargu nieograniczonego, a jedno dotyczyło usługi społecznej) o łącznej wartości 19 565 889,9 tys. zł.

W celu sprawdzenia prawidłowości stosowania procedur udzielania zamówień publicznych, szczegółowym badaniem objęto cztery postępowania udzielone w 2020 r. pod kątem zgodności z przepisami upzp, w tym jedno współfinansowane ze środków Unii Europejskiej:

- postępowanie ZP/04/20 przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego dot. „Usługi dostarczenia subskrypcji, gwarancji producenta i usług towarzyszących dla urządzeń firmy Fortinet będących w posiadaniu Zamawiającego”. Wartość udzielonego zamówienia wyniosła 4120,5 tys. zł, w 2020 r. poniesiono wydatek w wysokości 4120,5 tys. zł;
- postępowanie ZP/05/20 przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego. Przedmiotem zamówienia, był zakup „Usługi opieki informatycznej Oracle”. Wartość udzielonego zamówienia wyniosła 4589,5 tys. zł, z czego w 2020 r. poniesiono wydatek w wysokości 2422,5 tys. zł;
- postępowanie ZP/12/20 przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego na zakup „Usługi asysty technicznej i konserwacji, modyfikacji i rozwoju systemu NEO i Modułu Komunikacyjnego”. Wartość udzielonego zamówienia wyniosła 6121,6 tys. zł, z czego w 2020 r. poniesiono wydatek w wysokości 857,5 tys. zł;
- postępowanie dot. zamówienia ZP/15/20 na usługi społeczne przeprowadzone w trybie art. 138o upzp dot. „Świadczenia usługi doradztwa prawnego w ramach projektu pn. „Uniwersalna platforma do projektowania i realizacji programów wsparcia ON wraz ze zintegrowanym modulem analitycznym – System iPFRON+”. Wartość udzielonego zamówienia wyniosła 203 tys. zł, z czego w 2020 r. poniesiono wydatek w wysokości 8,5 tys. zł.

Badane zamówienia przeprowadzone były zgodnie z przepisami upzp. W 2020 r. wewnętrzne przepisy w zakresie zamówień publicznych regulował Regulamin udzielania zamówień publicznych w PFRON (dalej: Regulamin) będący załącznikiem do uchwały nr 17/2017 Zarządu PFRON z dnia 28 lutego 2017 r.

Analizą objęto także jedno postępowanie⁶⁹ o udzielenie zamówienia publicznego o wartości poniżej 30 tys. euro dotyczące „Zakupu dostępu do programu LEX Omega Biznes Premium w formule NO LIMIT oferowanego przez firmę Wolters

⁶⁵ W 2020 r. w PFRON obowiązywały: Polityka rachunkowości PFRON wprowadzona zarządzeniem nr 19/2020 Prezesa PFRON z dnia 6 lutego 2020 r. oraz Instrukcja w sprawie obiegu i kontroli dowodów księgowych w PFRON wprowadzona zarządzeniem nr 1/2017 Prezesa PFRON z dnia 5 stycznia 2017 r.

⁶⁶ Część postępowań o udzielenie zamówienia publicznego wszczętych była w 2019 r. Liczba 17 przeprowadzonych zamówień publicznych dotyczy przetargów, które zakończyły się podpisaniem umowy z wykonawcą w 2020 r.

⁶⁷ Zgodnie z planem zamówień publicznych przekraczających równowartość 30 000 euro w 2020 r. – aktualizacja nr 2 z 17 listopada 2020 r.

⁶⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.

⁶⁹ Dobór celowy z rejestru zamówień do 30 tys. euro.

Kluwer Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie". Wartość zamówienia wyniosła 93,8 tys. zł. Ww. postępowanie zostało przeprowadzone zgodnie z Regulaminem, w tym zamówień o wartości nieprzekraczającej 30 tys. euro.

W 2020 r. w PFRON nie były przeprowadzane zamówienia publiczne w oparciu o ustawę o COVID-19 oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, których wartość szacunkowa przekraczała 30 tys. euro.

(akta kontroli str. Tom V, str. 56-552; 593-595)

1.2.3. Na koniec 2020 r. zobowiązania Funduszu wynosiły 57 301,8 tys. zł i były niższe o 2399,1 tys. zł (o 4,8%) od zobowiązań na koniec 2019 r. Na koniec 2020 r. Fundusz nie posiadał zobowiązań wymagalnych. Zobowiązania wykazane na koniec 2020 r. dotyczyły głównie:

- pozostałych rozrachunków – 29 353,2 tys. zł, na co składały się głównie rozliczenia pracodawców (nadpłaty, wadia i kaucje),
- rozrachunków z dostawcami w kwocie – 1446,9 tys. zł,
- rozrachunków z ZUS z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń – 1764,8 tys. zł,
- rozrachunków z tytułu obowiązkowych wpłat pracodawców – 14 684,6 tys. zł,
- rozrachunków z tytułu wpłat jednostek budżetowych – 6895,8 tys. zł.

(akta kontroli Tom III str. 73-76)

1.2.4. W 2020 r. przeprowadzono osiem zadań audytowych (z tego dwa zadania zrealizowano poza planem), w tym trzy zadania zapewniające⁷⁰ oraz pięć czynności doradczych⁷¹. W zakresie zrealizowanych zadań zapewniających i czynności doradczych wydano łącznie 47 zaleceń, które zostały zrealizowane bądź nie upłynął jeszcze termin do ich realizacji. W styczniu 2021 r. PFRON przeprowadził samoocenę audytu wewnętrznego za 2020 r. Wyniki samooceny wskazują na zgodność działań realizowanych w poszczególnych obszarach poddanych samoocenie z przepisami ufp, rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie audytu wewnętrznego oraz informacji o pracy i wynikach tego audytu⁷², jak również standardów audytu wewnętrznego dla jednostek sektora finansów publicznych na średnim poziomie 98%. Stwierdzono niezgodności w obszarze:

- organizacji audytu wewnętrznego z uwagi na konieczność aktualizacji Karty audytu wewnętrznego,
- planowania i sprawozdawczości w zakresie przekazywania do Ministra Finansów informacji o realizacji zadań z zakresu audytu wewnętrznego za dany rok sprawozdawczy,
- realizacji zadań audytowych – czynności doradczych z uwagi na konieczność każdorazowego opracowania programu zadania.

Zaplanowano działania naprawcze mające na celu doprowadzenie do zgodności działalności audytu wewnętrznego z ww. przepisami.

(akta kontroli Tom. III, str. 77-93)

W 2020 r. przeprowadzono 78 kontroli, w których kwota środków objętych kontrolą wynosiła 126 806,7 tys. zł. Kontrole dotyczyły głównie dofinansowań do

⁷⁰ Ocena stanu przygotowań do wdrożenia nowych funkcjonalności w systemie SODIR; Ewidencja środków trwałych; Obsługa prawna;

⁷¹ Samoocena kontroli zarządczej za 2019 r.; Rozliczanie zadań zleczanych organizacji Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych oraz jakość obsługi Dolnośląskiego Oddziału PFRON; Realizacja Zaleceń Zarządu z dnia 29 maja 2020 r., Rekomendacji wynikających z informacji 6/DG/2020 przyjętej przez Zarząd; Wdrożenie działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa pracownikom PFRON w sytuacji epidemicznej COVID-19; Przeprowadzenie doradztwa dla kierujących jednostkami i komórkami organizacyjnymi Funduszu.

⁷² Dz. U. z 2018 r., poz. 506, ze zm.

wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych jak również środków przekazanych samorządom wg algorytmu oraz zadań z zakresu realizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych realizowanych na zlecenie Funduszu przez fundacje i organizacje pozarządowe. Nieprawidłowości stwierdzono w 71 kontrolach, tj. w 91,03%. Nieprawidłowości skutkujące zwrotem środków stwierdzono w 53 kontrolach. Kwota zakwestionowanych środków ogółem wynosiła 6163,9 tys. zł. Nieprawidłowości skutkujące zwrotem środków stwierdzono w 92,9% kontroli realizowanych w obszarze „dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych” i 7,7% kontroli realizowanych w obszarze „środki przekazane samorządom terytorialnym według algorytmu”.

W kontrolach realizowanych w obszarze „zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych realizowane na zlecenie Funduszu przez fundacje i organizacje pozarządowe” nie stwierdzono nieprawidłowości skutkujących zwrotem środków. W 100% kontroli dotyczących obniżenia wpłat na PFRON (art. 22 ustawy o rehabilitacji) przeprowadzonych u sprzedającego stwierdzono nieprawidłowości. We wszystkich kontrolach, na podstawie art. 22b ustawy o rehabilitacji, na sprzedającego nałożono sankcje na łączną kwotę 17 870,6 tys. zł. Kwota, na jaką sprzedający usługi lub produkcję zawyżyli wystawione informacje umożliwiające obniżenie wpłat na PFRON wynosiła 17 646,3 tys. zł.

Do objęcia postępowaniem sprawdzającym wyłoniono 2099 pracodawców zarejestrowanych w Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODIR) oraz zlecono i koordynowano ich realizację. Przeprowadzono łącznie 1957 postępowań sprawdzających pracodawców zarejestrowanych w SODIR, tj. 85,09% planowanej do realizacji w 2020 r., z czego w 938 przypadkach (47,9%) stwierdzono nieprawidłowości.

W 2020 r. zakończono 175 spraw sądowych prowadzonych w PFRON z tego spraw: administracyjnych 148, karnych 14, spraw cywilnych 13, które dotyczyły głównie dofinansowań do rynku pracy oraz obowiązkowych wpłat na PFRON. Na korzyść Funduszu rozstrzygnięto 124 sprawy na kwotę 59 879,0 tys. zł.

(akta kontroli str. Tom III str. 231-233, 238)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Gospodarowanie wolnymi środkami

Opis stanu
faktycznego

Stan środków pieniężnych PFRON na koniec 2020 r. wynosił 1 208 164,3 tys. zł i był wyższy o 269 245,7 tys. zł w porównaniu do stanu na koniec 2019 r. oraz o 897 168,3 tys. zł od kwoty środków określonej w planie po zmianach (310 996 tys. zł). W planie do ustawy budżetowej na koniec 2020 r. przewidywano środki pieniężne w wysokości 390 996 tys. zł.

O ile w 2017 r. odnotowano spadek stanu środków pieniężnych o 3840,1 tys. zł, to w następnych latach nastąpił wzrost ilości tych środków. I tak w 2018 r. wzrost wyniósł 147 772 tys. zł, a w 2019 r. osiągnął 382 101,3 tys. zł⁷³.

Dyrektor Departamentu Finansów wyjaśniła, że wyższa kwota uzyskanych środków pieniężnych była spowodowana *m.in. sytuacją związaną z wybuchem pandemii COVID-19 i brakiem możliwości realizacji w pełni wszystkich zadań ustawowych i programów RN⁷⁴, wydatki nie zostały zrealizowane w wysokości 616 337 tys. zł. Fundusz przy konstruowaniu planu finansowego na dany rok budżetowy racjonalnie i efektywnie gospodaruje środkami finansowymi na podstawie procedury 3.2.4,*

⁷³ Stan środków pieniężnych PFRON na koniec 2017 r. wyniósł 409 045,3 tys. zł, na koniec 2018 r. wyniósł 556 817,3 tys. zł a na koniec 2019 r. wyniósł 938 918,6 tys. zł.

⁷⁴ Rada Nadzorcza PFRON.

zgodnie, z którą stan środków pieniężnych nie powinien być niższy niż 350 000 tys. zł celem zachowania płynności finansowej.

Na tę kwotę posiadanych przez PFRON na koniec 2020 r. środków pieniężnych składały się:

- a) depozyt overnight (O/N) – 208 091,3 tys. zł,
- b) depozyt terminowy – 1 000 000,0 tys. zł,
- c) środki pieniężne nie podlegające konsolidacji finansów publicznych, tj. rachunek Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych – 73,0 tys. zł.

Wolne środki lokowano z zachowaniem przepisów art. 48 ust. 1 i art. 78d ust. 2 ufp, a także zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie⁷⁵ oraz na zasadach określonych w Umowie Ramowej zawartej z BGK⁷⁶.

Średnia dzienna wielkość środków lokowanych i przekazanych w zarządzanie z 12 miesięcy 2020 r. wynosiła 51 655,6 tys. zł (146 dyspozycji lokat po 50 000 tys. zł i 5 dyspozycji lokat po 100 000 tys. zł).

Środki finansowe Funduszu w 2020 r. lokowane były w depozyt terminowy na okres od siedmiu do 91 dni. Łącznie założono 151 lokat.

Zakładanie lokat i przekazywanie wolnych środków w zarządzanie Ministrowi Finansów nie stanowiło zagrożenia dla terminowej realizacji wypłat środków PFRON na cele i zadania ustawowe.

Łączne przychody Funduszu, uzyskane z tytułu odsetek od depozytów O/N oraz depozytów terminowych, w 2020 r. wyniosły 3702 tys. zł (w tym: 3286,3 tys. zł kwota odsetek od depozytów terminowych, 415,7 tys. zł kwota odsetek od lokat O/N).

Decyzją Rady Polityki Pieniężnej z dnia 8 kwietnia 2020 r. stopa depozytowa NBP została obniżona o 0,5 p.p. do poziomu 0,00%. Po 9 kwietnia do końca 2020 r. utworzono w sumie 116 depozytów terminowych, każdy z osobna po 50 000 tys. zł, z czego: 32 nie przyniosły Funduszowi zysków – posiadały zerowe oprocentowanie; 84 zgromadziły przychody z tytułu naliczonych odsetek w kwocie 523,7 tys. zł. Z tytułu zakładania lokat terminowych Fundusz nie ponosił żadnych dodatkowych opłat w Banku.

Okres, na jaki przekazywano wolne środki pieniężne na tworzenie depozytów terminowych, wynikał z analizy płynności finansowej PFRON, a także z potrzeb finansowych Funduszu. Oceny płynności finansowej Funduszu dokonywano w oparciu o Procedurę dla procesu 3.2.4 „Zarządzanie płynnością finansową Funduszu”. Ocena polegała m.in. na comiesięcznym monitorowaniu prognozowanej wysokości przychodów i wydatków.

W 2020 r. nie wystąpiły przypadki rozwiązania depozytu terminowego i wcześniejszego zwrotu środków przekazanych w zarządzanie terminowe.

Zwiększenie kwoty wolnych środków wynikało także z wybuchu pandemii COVID-19 i braku możliwości realizacji w pełni wszystkich zadań ustawowych i programów Funduszu.

Stan środków pieniężnych na koniec 2020 r. wynosił 1 208 164,3 tys. zł i był wyższy o 28,7% w stosunku do roku ubiegłego oraz wyższy o 388,5% od planu po zmianach. Stan środków pieniężnych w okresie od 2017 r. systematycznie wzrastał z kwoty 409 145 tys. zł w 2017 r. poprzez 556 817 tys. zł w 2018 r. i 938 918 tys. zł w 2019 r.

⁷⁵ Dz. U. z 2014 r. poz.1864.

⁷⁶ Umowa ramowa w zakresie świadczenia usługi prowadzenia rachunków bankowych oraz innych usług BGK z dnia 28 października 2016 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Opis stanu
faktycznego

1.4 Realizacja zadań

Fundusz opracował plan rzeczowo-finansowy w układzie tradycyjnym (wynikający z układu określonego w ustawie budżetowej), a także w układzie budżetu zadaniowego. Projekt planu finansowego opracowany został na druku PFC, według wzoru określonego w załączniku nr 27 rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej*⁷⁷. W 2020 r. PFRON nie dokonał korekty definicji celów i mierników stanowiących kompetencje Funduszu.

Zadania i podzadania, ujęte w planie finansowym w układzie zadaniowym, były zbieżne z zadaniami wynikającymi z ustawy tworzącej Fundusz oraz spójne z zadaniami przez niego realizowanymi.

Na 2020 r. PFRON zaplanował realizację zadań, podzadań i działań dla dwóch funkcji państwa, tj. funkcji 13 *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*⁷⁸ oraz funkcji 14 *Rynek pracy*⁷⁹, które były zbieżne z zadaniami wynikającymi z ustawy o rehabilitacji. Na powyższe zadania zaplanowano wydatki w kwocie 6 612 497 tys. zł⁸⁰, wykonano natomiast w kwocie 5 875 067,3 tys. zł, tj. 88,9%.

W ramach funkcji 13 i zadania 13.1 *Pomoc i integracja społeczna* PFRON zaplanował i zrealizował jedno podzadanie: 13.1.3 *Wyrównywanie szans zawodowych i integracja społeczna osób niepełnosprawnych*. W ramach tego podzadania realizowano trzy działania⁸¹. Według planu po zmianach na realizację podzadania zaplanowano wydatki w kwocie 2 090 610 tys. zł, a zrealizowano w wysokości 1 931 358,3 tys. zł, co stanowiło 92,4% planu po zmianach.

Miernikiem podzadania 13.1.3 była *liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w zakresie rehabilitacji społecznej*. Miernik podzadania 13.1.3 w 2020 r. zrealizowany został w 77,8%⁸². Podzadanie to obejmowało działania zbieżne z ustawowymi zadaniami Funduszu, a w tym m.in. koordynację i wspieranie rehabilitacji społecznej, realizowanej przez jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z art. 35 ust. 2 oraz art. 35a ust. 3 ustawy o rehabilitacji – działanie 13.1.3.1, zrealizowane kwotowo⁸³ w 96,3%, natomiast miernik⁸⁴ w 62,3%. Zasadniczy wpływ na poziom miernika⁸⁵ miały m.in.:

- zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, które samodzielnie w formie uchwały określają zadania, na które przeznaczają środki PFRON oraz ich wysokość,
- czas pandemii COVID-19 przełożył się na istotne ograniczenie możliwości realizacji zadań przez samorządy terytorialne.

⁷⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2019 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 183, ze zm.).

⁷⁸ Funkcja obejmuje działalność w zakresie zabezpieczania obywateli w sferze socjalnej oraz opieki nad dzieckiem i rodziną.

⁷⁹ Funkcja obejmuje działalność w zakresie wspierania zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu.

⁸⁰ Wg planu po zmianach. Wg planu do ustawy budżetowej na 2020 r. zaplanowano 6 332 497 tys. zł.

⁸¹ 13.1.3.1 *Koordynacja i wspieranie rehabilitacji społecznej, realizowanej przez JST*; 13.1.3.2 *Wspieranie osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym*; 13.1.3.3 *Wspieranie organizacji pozarządowych, realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych oraz tworzenie płaszczyzny współpracy*.

⁸² Wsparciem w zakresie rehabilitacji społecznej objęto 732 560 osób z 941 839 zaplanowanych.

⁸³ W planie po zmianach określono wydatki na kwotę 1 133 967 tys. zł a wydatkowano 1 091 618,7 tys. zł.

⁸⁴ Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem pośrednim w zakresie zadań rehabilitacji społecznej realizowanej przez JST – zaplanowano 551 853 osób a objęto 343 779 osób.

⁸⁵ Wyjaśnienia udzielone przy składaniu sprawozdania Rb-BZ2, pismo nr DF.WFP3124.89.2021 z dnia 8 marca 2021 r.

W ramach funkcji 14 i zadania 14.1 *Wspieranie zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu*, PFRON zaplanował i zrealizował jedno podzadanie, tj. 14.1.5 *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych*. W ramach tego podzadania realizowano trzy działania⁸⁶. Według planu po zmianach na realizację podzadania zaplanowano wydatki w kwocie 4 521 887,0 tys. zł, a zrealizowano w wysokości 3 943 709,0 tys. zł, co stanowiło 87,2% planu po zmianach.

Miernikiem podzadania 14.1.5 była *liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w zakresie rehabilitacji zawodowej*. Podzadanie to obejmowało działania zbieżne z ustawowymi zadaniami Funduszu. Miernik podzadania w 2020 r. zrealizowany został w 88,7% (wsparciem w zakresie rehabilitacji zawodowej objęto 352 637 osób przy planowanych 397 406 osób). Z kolei wydatki na podzadanie 14.1.5. w planie po zmianach określono na kwotę 4 521 887 tys. zł, a zrealizowano wydatki na kwotę 3 943 709,0 tys. zł, co stanowiło 87,2% planu po zmianach.

W Funduszu, zgodnie z obowiązującą w tym zakresie procedurą⁸⁷ prowadzony był monitoring stopnia realizacji wydatków oraz osiąganych wartości mierników dla podzadań i działań poprzez sporządzanie kwartalnych sprawozdań pn. „Tabelaryczne zestawienie środków wydatkowanych na realizację zadań w układzie Budżetu Zadaniowego przez jednostkę organizacyjną” oraz półrocznych i rocznych sprawozdań Rb-BZ2⁸⁸. W przypadku dokonywanych zmian w zakresie wydatków w planie finansowym PFRON w układzie tradycyjnym, podobnych zmian dokonywano w zakresie wydatków w planie finansowym w układzie zadaniowym, w tym również zmian wartości mierników, określonych dla podzadań oraz działań.

Na bieżąco dokonywano zmian w planie, dopasowując wydatki oraz mierniki do aktualnych potrzeb Funduszu. W efekcie z planu Funduszu zrealizowano:

- podzadanie 13.1.3 *Wyrównywanie szans zawodowych i integracja społeczna osób niepełnosprawnych* (jak podano wcześniej zrealizowano kwotowo w 92,4% natomiast miernik w 77,8% w stosunku do wielkości zaplanowanych). Działania w ramach tego zadania zostały zrealizowane odpowiednio kwotowo w: 96,3%, 83,6% i 94,6% kwot planowanych a mierniki odpowiednio w: 62,3%, 90,25 i 107,8% do planowanych;
- podzadanie 14.1.5 *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych* (jak podano wcześniej zrealizowano kwotowo w 87,2%, a miernik w 88,7% w stosunku do wielkości zaplanowanych). Działania w ramach tego zadania zostały zrealizowane odpowiednio w: 87%, 77,1% oraz 95,8% kwot planowanych a mierniki odpowiednio w: 89,1% 85,4% oraz 88,5% do planowanych.

Opracowano wewnętrzne procedury dotyczące przeprowadzania analizy wykonania planów rzeczowo-finansowych dotyczących realizacji ustawowych celów i zadań Funduszu. Dokonywano oceny stopnia realizacji i efektywności wykonania zadań, do czego stosowano opracowane w tym celu procedury. W wyniku bieżącej analizy realizacji zadań przez jednostki merytoryczne dokonywane były na bieżąco stosowne zmiany, dzięki którym realizacja zaplanowanych mierników pozwalała na osiągnięcie satysfakcjonującego poziomu wykonania. Odchylenia wartości mierników uzyskanych od planowanych, każdorazowo podlegały szczegółowemu uzasadnieniu, które wraz ze sprawozdaniem rocznym RB-BZ2 jest prezentowane po zamknięciu roku budżetowego. Najpoważniejszym czynnikiem wpływającym na nieosiągnięcie zaplanowanych mierników była pandemia COVID-19.

⁸⁶ 14.1.5.1 Wsparcie zatrudnienia i przeciwdziałanie bezrobociu osób niepełnosprawnych; 14.1.5.2 Wsparcie osób niepełnosprawnych prowadzących własną działalność gospodarczą oraz niepełnosprawnych rolników; 14.1.5.3 Koordynacja i wspieranie rehabilitacji zawodowej, realizowanej przez JST.

⁸⁷ Proces: 3.1.2.1 pn. Sprawozdawczość w układzie tradycyjnym/zadaniowym, wzór nr 11 „FBZ – tabelaryczne zestawienie środków wydatkowanych na realizację zadań w układzie budżetu zadaniowego przez jednostkę organizacyjną Funduszu w okresie sprawozdawczym kwartalnym”.

⁸⁸ Dz. U. 2020 r. poz. 1229.

Fundusz w 2020 r. realizował następujące zadania, wynikające z ustawy o rehabilitacji:

1. Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych – art. 26a ustawy o rehabilitacji. W planie finansowym na 2020 r. na to zadanie przeznaczono 3 600 000 tys. zł, a wypłacono 3 274 414,4 tys. zł (91,0% kwoty przewidzianej w planie finansowym i 100,3% wykonania 2019 r.), przy czym 673 000 tys. zł (20,6%) pochodziło z dotacji celowej budżetu państwa, przekazanej przez MRPiPS⁸⁹.

W 2020 r. Fundusz udzielił dofinansowania 288 882 osobom niepełnosprawnym, tj. o 19 053 (6,2%) mniej niż w 2019 r. Przyczyną zmniejszenia był spadek ogólnej liczby podmiotów wnioskujących o dofinansowanie do wynagrodzeń, z tego w I półroczu 2020 r. głównie z rynku otwartego. Odnotowano również systematyczny spadek liczby podmiotów z rynku chronionego. W 2020 r. Fundusz wypłacił dofinansowania dla 38 998 podmiotów zatrudniających pracowników niepełnosprawnych oraz wypłacił refundację składek ZUS dla 30 312 beneficjentów. Zakładom innym niż zakłady pracy chronionej – (rynek otwarty) przekazano 1 856 142,4 tys. zł, zakładom pracy chronionej – (rynek chroniony) przekazano 1 417 333,1 tys. zł, natomiast zakładom mieszanym przekazano 938,9 zł tys. zł.

Szczegółową analizą objęto 21 spraw wypłat dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych na kwotę 147 374,5 tys. zł. Na podstawie zbadanych spraw stwierdzono, że wnioski o wypłatę dofinansowania były rozpatrywane zgodnie z obowiązującymi w PFRON procedurami postępowania sprawdzającego pracodawcę zarejestrowanego w SODIR⁹⁰. Wezwanie do złożenia korekty wniosków wystosowano do 16 podmiotów z powodu błędów formalnych i rachunkowych w deklaracjach, z tego również do dziewięciu podmiotów z powodu wykazywania pracowników, którzy mieli ustalone prawo do emerytury, co stanowiło negatywną przesłankę ubiegania się o dofinansowanie. W czterech przypadkach wstrzymano wypłatę, z tego w dwóch przypadkach z powodu posiadania zaległości wobec Funduszu, natomiast w dwóch przypadkach w związku z postępowaniem wyjaśniającym w sprawie posiadania ustalonego prawa do emerytury przez osoby wykazywane do dofinansowania.

2. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, realizowana przez samorządy powiatowe i wojewódzkie – art. 48 ustawy o rehabilitacji (tzw. przelewy redystrybucyjne).

Na realizację tego zadania wydatkowano 1 237 275,4 tys. zł (99,1% i 114,1%) dla 380 powiatów oraz 16 województw. Wydatki te były o 14,1% wyższe od wykonanych w roku poprzednim. Podział środków, przypadający ww. jednostkom samorządu terytorialnego, został dokonany na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym⁹¹.

Środkami Funduszu w samorządach powiatowych dofinansowano m.in. koszty:

- wyposażenia stanowisk pracy dla 504 osób niepełnosprawnych (23 122,7 tys. zł),
- jednorazowego dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej dla 412 osób

⁸⁹ Było to zgodne z art. 46a ustawy o rehabilitacji, który stanowi, że Fundusz otrzymuje dotacje celowe z budżetu państwa na zadanie, o którym mowa w art. 26a - w wysokości do 30% środków zaplanowanych na realizację tego zadania na dany rok.

⁹⁰ Ustalonymi w następujących zarządzeniach Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych: nr 68/2017 z dnia 23 sierpnia 2017 r., Nr 31/2020 z dnia 25 marca 2020 r. i Nr 45/2020 z dnia 25 maja 2020 r. oraz w Karcie Procesu nr 2.4.4. pn. Postępowania sprawdzające pracodawców zarejestrowanych w SODIR. Decyzje o przyznawaniu dofinansowania wydawane były terminowo.

⁹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, ze zm.

(16 519,9 tys. zł),

- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla 198 584 osób (194 755,5 tys. zł),
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych dla 25 397 osób (97 486,4 tys. zł),
- turnusów rehabilitacyjnych, z których skorzystało 47 475 (55 751,8 tys. zł).

Środkami Funduszu w samorządach wojewódzkich dofinansowano m.in. koszty:

- tworzenia trzech ZAZ⁹² (art. 35 ust. 1 pkt 6 ustawy o rehabilitacji) na kwotę 4638,2 tys. zł oraz dofinansowania działalności 127 takich zakładów na kwotę 339 771,4 tys. zł,
- dofinansowania robót budowlanych, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych (art. 35 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy) na kwotę 60 529,8 tys. zł dla 178 podmiotów,
- zadań zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (art. 36 ust. 4 ustawy o rehabilitacji) na kwotę 10 393,6 tys. zł dla 375 podmiotów.

W wyniku analizy rozliczenia trzech zadań:

- jednorazowego dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,

nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą służące rehabilitacji społecznej i zawodowej – art. 47 ust. 1 pkt 4 ustawy o rehabilitacji.

Na realizację tego zadania wydatkowano 389 251,7 tys. zł, co stanowiło 83,9% planu po zmianach oraz były o 107,3% wyższe niż w 2019 r. (187 780,0 tys. zł). Wydatki na to zadanie zwiększały się systematycznie od 2016 r., ponieważ zależne były od wolnych środków, które PFRON mógł przeznaczyć na realizację tych zadań. Środkami tymi finansowano realizację następujących programów:

- „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu” - adresatami były osoby niepełnosprawne poszkodowane na skutek żywiołu, oraz dzieci i młodzież niepełnosprawna, posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności. Wydatki na realizację programu wyniosły 180 527,5 tys. zł (79,0% środków zaplanowanych) dla 95 972 osób. Niewydatkowanie wszystkich środków spowodowane było mniejszą liczbą powiatów wnioskujących o pomoc na uruchomienie dodatkowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych poszkodowanych w wyniku pandemii. Program realizowany był w czterech modułach. Beneficjentami programu były głównie osoby niepełnosprawne pozbawione przez pandemię możliwości uczestnictwa w różnego rodzaju placówkach. Wysokość pomocy wynosiła 500 zł miesięcznie na jedną osobę niepełnosprawną na okres nie dłuższy niż trzy miesiące. Szczegółowa analiza wydatków tego programu nie wykazała nieprawidłowości.
- „Zajęcia klubowe w WTZ” – celem było wsparcie osób niepełnosprawnych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez prowadzenie przez WTZ zajęć klubowych, jako zorganizowanej formy rehabilitacji. Pomoc finansowa udzielana była adresatom programu ze środków PFRON przez samorządy powiatowe, które przystąpiły do jego realizacji. Wydatki wyniosły 4 578,9 tys. zł (99,9% środków zaplanowanych),

⁹² Jeden w województwie łódzkim i dwa w województwie świętokrzyskim

dla 866 osób.

- „Rehabilitacja 25 plus” – celem programu było zebranie doświadczeń służących wypracowaniu rozwiązań zapewniających absolwentom ciągłość oddziaływań terapeutycznych w zakresie utrzymania samodzielności i niezależności w życiu społecznym, a także w zakresie dotyczącym ich aktywności zawodowej. Na jego realizację wydatkowano kwotę w wysokości 18 577,0 tys. zł (93,2% środków zaplanowanych) dla 758 osób;
 - Pilotażowy program „Aktywny samorząd” – jego celem było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Wydatki na jego realizację wyniosły 163 872,7 tys. zł (90,6% środków zaplanowanych) dla 20 576 osób;
 - „Partnerstwo dla osób z niepełnosprawnościami” – celem strategicznym był wzrost aktywności zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami osiągany poprzez zintensyfikowanie działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, którym wsparcie uzyskane w programie umożliwiło realizację projektów dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami, dofinansowanych ze środków europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Wydatkowano kwotę w wysokości 813,8 tys. zł (21,7% środków zaplanowanych) w ramach realizacji trzech porozumień zawartych z województwami. Niskie wykonanie wynikało z braku dofinansowania wkładu własnego w ramach planowanych środków na ten cel;
 - „Wsparcie Inicjatyw” – jego celem było szeroko rozumiane promowanie działań na rzecz aktywizacji środowiska osób niepełnosprawnych. W ramach programu Fundusz wypłacił środki dla jednostek sektora finansów publicznych w wysokości 164,3 tys. zł (29,9% środków zaplanowanych). Niskie wykonanie spowodowane było opóźnieniem ogłoszenia konkursów z powodu pandemii COVID-19 jak również ich niepełną realizacją z powodu częściowego przesunięcia na 2021 r.;
 - Pilotażowy program „ABSOLWENT” – celem głównym było podniesienie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych posiadających wyższe wykształcenie. Wydatki na realizację programu wyniosły 6577,1 tys. zł (77,7% środków zaplanowanych na jego realizację) dla 930 osób. Niższe wykonanie wynikało z przesunięcia na 2021 r. terminu wpłaty kolejnej transzy dofinansowania w związku z wprowadzonym stanem zagrożenia epidemicznego COVID-19;
 - Program „PRACA – INTEGRACJA” – jego celem było podniesienie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Wydatki na realizację wyniosły 7722,5 tys. zł (97,5% środków zaplanowanych) dla 202 osób;
 - Program „STABILNE – ZATRUDNIENIE – osoby niepełnosprawne w administracji i służbie publicznej” – celem głównym było podniesienie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w administracji publicznej. Na realizację programu wydatkowano 6417,9 tys. zł (68,6% środków zaplanowanych) dla 341 osób. Niższe wykonanie wynikało głównie z przedłużenia realizacji projektu w module II do 31 grudnia 2021 r. w związku z pandemią COVID-19.
4. Zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (art. 36 ww. ustawy). Na realizację tego zadania wydatkowano 327 248,2 tys. zł, co stanowiło 97,7% planu po zmianach i było o 17,0% wyższe od wykonania w roku poprzednim (279 569,3 tys. zł). Rodzaje zadań, które mogły być sfinansowane w ramach tej pozycji planu finansowego Funduszu, wskazane zostały

w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. *w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym*⁹³.

W 2020 r. wsparciem objętych zostało łącznie 226 436 osób niepełnosprawnych (wzrost o 10,0% w stosunku do roku 2019).

Realizowane były umowy zawarte w trzech konkursach:

- „Samodzielni i skuteczni” (konkurs o zlecenie realizacji zadań publicznych w formie wsparcia nr 4/2017) – trzeci okres finansowania projektów wieloletnich trwający maksymalnie od 1 kwietnia 2020 r. do 31 marca 2021 r.,
- „Szansa-Rozwój-Niezależność” (konkurs o zlecenie realizacji zadań w formie wsparcia nr 1/2018) – drugi okres finansowania projektów wieloletnich trwający maksymalnie od 1 kwietnia 2020 r. do 31 marca 2021 r.,
- „Kierunek AKTYWNOŚĆ” – okres realizacji trwający maksymalnie od 1 kwietnia 2020 r. do 31 marca 2021 r.,

Łącznie wypłacono środki na podstawie 836 umów, w tym zwrot wkładu własnego (w przypadku sześciu umów).

5. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne – art. 25a ustawy o rehabilitacji. Na realizację tego zadania w 2020 r. zaplanowano środki w łącznej kwocie 107 642 tys. zł. W 2020 r. Fundusz wypłacił środki w wysokości 84 137,4 tys. zł (78,2% planu) dla 30 458 osób, z czego: 82 409,8 tys. zł na refundację składek na ubezpieczenia społeczne dla osób niepełnosprawnych wykonujących działalność gospodarczą; 1727,6 tys. zł na refundację składek na ubezpieczenia społeczne niepełnosprawnym rolnikom lub rolnikom zobowiązanym do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika. Wydatki na to zadanie były o 19,6% niższe od wydatków w roku 2019. Niższe wykonanie planu wynikało z wprowadzenia Tarczy Antykryzysowej w związku z pandemią COVID-19, co umożliwiło m.in. zwolnienie przedsiębiorców z obowiązku opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne w miesiącach marzec-maj 2020 r. bez względu na rodzaj prowadzonej działalności.
6. Realizacja działań wyrównujących różnice między regionami – art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji. Według planu po zmianach na realizację tego zadania przewidziano kwotę 115 829 tys. zł, z czego wydatkowano 100 236,3 tys. zł (86,5% planu po zmianach). Wydatki te były o 84,1% wyższe od analogicznych w 2019 r. (54 438 tys. zł). Środki wypłacane były poprzez Oddziały PFRON w związku z realizacją „Programu wyrównywania różnic między regionami III”. Wsparciem objęto 40 803 osoby niepełnosprawne.
7. Zrekompensowanie gminom dochodów utraconych z tytułu zastosowania ustawowych zwolnień dla prowadzących ZPCH lub ZAZ z podatku od nieruchomości, rolnego, leśnego i od czynności cywilnoprawnych – art. 47 ust. 2 ustawy o rehabilitacji. W planie finansowym PFRON przewidziano na ten cel kwotę 54 000,0 tys. zł, w tym 27 000,0 tys. zł dotacji z budżetu państwa. Fundusz zrealizował w 2020 r. wypłaty w kwocie 44 778,2 tys. zł, tj. 82,9% kwoty zaplanowanej, w tym 22 389,0 tys. zł pochodziło z ww. dotacji. Rekompensatę otrzymały 284 gminy, tj. 93,7% zaplanowanych w budżecie zadaniowym. Wydatki na to zadanie były niższe o 2,7% od wydatków w 2019 r. Niewykorzystana kwota dotacji 4610,9 tys. zł została zwrócona na rachunek bankowy MRIPS w dniu 28 grudnia 2020 r.
8. Zwrot kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych i administracyjnych – art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji.
Zadanie realizowane było przez Oddziały PFRON. Dofinansowanie mógł

⁹³ Dz. U. z 2016 r. poz.1945.

otrzymać prowadzący zakład pracy chronionej (dalej: ZPCH) na złożony wniosek w formie zwrotu kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych lub administracyjnych. Zwrot dotyczył wyłącznie dodatkowych kosztów pracodawcy, wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Na realizację zadania zaplanowano w 2020 r. środki w kwocie 7334 tys. zł, a wypłacono 6149,7 tys. zł (83,8% środków zaplanowanych), z tego na: dofinansowanie zadań bieżących w kwocie 5073,6 tys. zł (plan 6083 tys. zł) oraz zadań inwestycyjnych w kwocie 1076,2 tys. zł (plan 1251 tys. zł).

Liczba beneficjentów wyniosła 16 650 osób. W stosunku do roku 2019, kwota dofinansowania wzrosła o 1,5%, natomiast liczba osób objętych zadaniem zmniejszyła się o 1%.

9. Dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w art. 18 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o *języku migowym i innych środkach komunikowania* się⁹⁴.

Zadanie realizowane było przez Oddziały PFRON. Dofinansowanie przyznawane było osobom uprawnionym, tj. doświadczającym trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, członkom ich rodzin oraz osobom mającym stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi.

W ramach zadania dofinansowanie mogło być przyznane na: PJM – polski język migowy, SJM – system językowo-migowy, SKOGN – sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych, tłumacz-przewodnik.

Na realizację tego zadania w 2020 r. zaplanowano środki w wysokości 3000 tys. zł. Fundusz zrealizował plan w 76,5%, wypłacając środki finansowe w wysokości 2294,5 tys. zł. Planowana wartość miernika, ustalona w ramach budżetu zadaniowego dla zadania, wynosiła 4100 osób, a osiągnięta – 3031 osób.

Nieosiągnięcie zaplanowanego miernika związane było z rezygnacją beneficjentów po podpisaniu umowy ze szkolenia objętego refundacją (liczne przypadki wystąpiły w II kwartale 2020 r. w związku z pandemią) oraz pandemią - część szkoleń, która miała odbyć się w II kwartale 2020 r., przesunięto na późniejszy okres i będzie podlegała rozliczeniu i wypłacie środków w 2021 r.

Wskaźnik kwoty wydatków oraz liczby osób objętych szkoleniem w relacji do 2019 r. wyniosły odpowiednio: 92,2% oraz 85,7%.

10. Finansowanie w części lub całości badań, ekspertyz i analiz – art. 47 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rehabilitacji. W ramach tego zadania PFRON finansował realizację projektów obejmujących badania, ekspertyzy i analizy dotyczące rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Finansowanie projektów badawczych w 2020 r. odbywało się na podstawie „Zasad finansowania badań, ekspertyz i analiz dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych” zatwierdzonych 5 kwietnia 2019 r. przez Zarząd PFRON.

Sfinansowano badania w czterech modułach: A – zamawianie badań (przez: ministerstwa, urzędy centralne, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych), B – dofinansowanie badań na wniosek podmiotu badawczego w ramach projektów dotyczących badań aplikacyjnych i podstawowych, C – finansowanie badań, których tematyka określana była przez Fundusz, D – finansowanie badań statystycznych statystyki publicznej.

Zaplanowano środki w łącznej wysokości 3200 tys. zł, a wypłacono 1142,5 tys. zł (tj. 35,7% planu). Planowana wartość miernika ustalona dla zadania wynosiła 10 umów, a zawarto 13. Wypłacone w 2020 r. środki były wyższe o 30,7% od wypłaconych w roku ubiegłym.

11. Dofinansowanie oprocentowania kredytów bankowych – art. 32 ust. 1 pkt 1

⁹⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1824.

ustawy o rehabilitacji. Dofinansowanie przyznawane było prowadzącemu ZPCH w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, pod warunkiem wykorzystywania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.

Na realizację zadania zaplanowano środki w wysokości 1500 tys. zł. W roku 2020 wypłacono 582,2 tys. zł (tj. 38,8% środków zaplanowanych).

Niższe wykonanie planu wynikało głównie z niewywiązywania się przez pracodawców z warunków zawartych w umowach o dofinansowanie (co skutkowało brakiem wypłaty środków z tego tytułu), z powodu zmniejszenia średniego kwartalnego stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych o więcej niż 10% w okresie korzystania z dofinansowania oraz nieterminowej spłaty przez pracodawców rat kapitału i odsetek określonych w umowie kredytu objętej dofinansowaniem. Dofinansowanie w 2020 r. wypłacono dla 43 zakładów pracy chronionej, w których zatrudnionych było 4682 osób (w przeliczeniu na pełne etaty). W porównaniu z rokiem 2019 wartość dofinansowania zmniejszyła się o 37,9%, a liczba etatów objętych wsparciem wzrosła o 26,3%.

12. Realizacja programów wspieranych ze środków pomocowych Unii Europejskiej – art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji. Na realizację tego zadania w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) zaplanowano środki w wysokości 77 265 tys. zł, w tym: środki Unii Europejskiej 65 741 tys. zł, środki z budżetu państwa 11 524 tys. zł. Fundusz wypłacił środki w wysokości 45 870,1 tys. zł (59,4% planu), w tym: 39 002,5 tys. zł środków europejskich oraz 6867,6 tys. zł ze środków budżetu państwa.

W ramach zadania w 2020 r. wydatkowano środki na realizację ośmiu projektów, z tego realizację sześciu projektów rozpoczęto w latach 2017-2019, a dwóch w 2020 r.:

- Wdrożenie nowego modelu kształcenia specjalistów ds. zarządzania rehabilitacją, jako element systemu kompleksowej rehabilitacji w Polsce;
- Wypracowanie i pilotażowe wdrożenie modelu kompleksowej rehabilitacji umożliwiającej podjęcie lub powrót do pracy;
- Wypracowanie i upowszechnianie, we współpracy z partnerami społecznymi; modelu wsparcia osób niepełnosprawnych w środowisku pracy;
- Budowa kompleksowego systemu szkolenia i udostępniania osobom niewidomym psów przewodników oraz zasad jego finansowania;
- Szkolenia dla pracowników sektora transportu zbiorowego w zakresie potrzeb osób o szczególnych potrzebach w tym osób z niepełnosprawnościami;
- Usługi indywidualnego transportu door-to-door oraz poprawa dostępności architektonicznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- Bezpieczne WZT i rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami;
- Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych.

Niewydatkowanie środków w pełnej wysokości na ten program spowodowane było pandemią COVID-19, w wyniku czego zrezygnowano lub ograniczono planowane działania, co spowodowało zmniejszenie wydatków w projektach. Szkolenia, zajęcia i spotkania stacjonarne zastąpiono szkoleniami, zajęciami i spotkaniami online, co przełożyło się na zmniejszenie kosztów.

Planowana wielkość miernika, ustalona w ramach budżetu zadaniowego dla programu wynosiła osiem umów; zawarto dziewięć umów. W porównaniu z rokiem 2019 wartość dofinansowania wzrosła o 425,9%, a wykonanie miernika o 14,3%.

(akta kontroli Tom. II, str. 286- 417, Tom. III, str. 94- 401, Tom. IV str. 1-210)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego PFRON w 2020 r. Fundusz osiągnął przychody w wysokości 6 083 868,7 tys. zł, tj. o 2% więcej od zaplanowanych w kwocie 5 962 971 tys. zł oraz o 4,5% więcej niż w roku poprzednim.

W wyniku kontroli 6601,9 tys. zł (1,9%) kosztów bieżących oraz 411,9 tys. zł (8,9%) wydatków majątkowych Funduszu,⁹⁵ że ponoszono je z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi, określonymi w upf i aktach wykonawczych.

Analiza pięciu postępowań o udzielenie zamówień publicznych wykazała, że zostały one przeprowadzone zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych oraz uregulowaniami wewnętrznymi obowiązującymi w tym zakresie.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Fundusz wydatków w układzie zadaniowym oraz osiągnięcia zakładanych celów przyjętych w planie działalności.

OBSZAR

2. Sprawozdawczość

Opis stanu
faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania sprawozdań budżetowych za 2020 r. przez PFRON:

- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego – Rb-33;
- z wykonania określonego w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy, planu finansowego państwowego funduszu celowego – Rb-40;
- z wykonania planu finansowego Funduszu w układzie zadaniowym – Rb-BZ2;
- kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych – Rb-N;
- kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji – Rb Z.

Stwierdzono, że sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo i terminowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, zgodnie z rozporządzeniem *w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawie sprawozdawczości w układzie zadaniowym oraz w sprawie operacji finansowych*.

Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzonych sprawozdań.

(akta kontroli Tom V str. 553 - 592)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania sporządzono prawidłowo i terminowo, a kwoty w nich wykazane były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

⁹⁵ Z wyłączeniem kosztów działalności statutowej.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla Prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁹⁶ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 21 kwietnia 2021 r.

Kontrolerzy
Kazimierz Laskus
doradca prawny

Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw
Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektor
Dariusz Rogowski

Podpis

Artur Górecki
główny specjalista kp.

Podpis

Damian Zasada
starszy inspektor kp.

Podpis

Mi. To. M. M.

⁹⁶ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.